

Faculteit Diergeneeskunde van Universiteit Utrecht opent nieuwe staldeuren

Koeien aan snoeren

In juli opent de faculteit voor Diergeneeskunde, departement Landbouwhuisdieren, de nieuwe herkauwersstal met tekenopvanggoot, grupstal, konijnenhokken, operatieruimten en klimaatstallen. De kliniek is een bedrijf dat zich richt op de markt met een nieuwe generatie dierenartsen.

tekst **Martine Barwegen**

De nieuwe herkauwersstal vormt de spil van onderwijs en onderzoek van de faculteit Diergeneeskunde. Peter Vos, hoofd van de kliniek Landbouwhuisdieren van de faculteit voor Diergeneeskunde van de universiteit van

Utrecht, is zichtbaar trots op de nieuwe stal. Bouwvakkers zijn nog druk met de laatste loodjes, maar in juli kan de eigen veestapel naar binnen. 'Sinds de uitbraak van mkz in 2001 is de kliniek van onze faculteit een gesloten

kliniek en hebben we onze eigen veestapel', zegt Vos. 'Vóór 2001 konden veehouders zieke dieren bij ons aanvoeren. Eenmaal beter gingen ze weer terug. Tegenwoordig is het onverantwoord om hoogproductieve koeien van veehouders bloot te stellen aan infecties en ze vervolgens terug te sturen. Dat de gezondheidsstatus laag is, wil natuurlijk niet zeggen dat alle koeien ziek zijn. De koeien zijn vrij van aangifteplichtige ziekten en leptospirose.'

Praktisch, maar niet economisch
In de kliniek is plaats voor koeien en kleinvee als geiten en schapen, maar ook voor bijvoorbeeld lama's. Als de faculteit de kliniek vult met koeien, zijn er zo'n 130 koeplaatsen. In de kleineherkau-

In de nieuwe kliniek voor herkauwers is ruimte voor kleinschalig onderzoek en praktijkgericht onderwijs

De openfrontstal is in de lijn van het gebouw geplaatst

Staldeuren kunnen alleen van binnenuit open

wersstallen zijn de de dieren individueel gehuisvest. In een paar ruimten kunnen tussenschotten worden weggenomen, waardoor ze in een groep gehouden kunnen worden.

In de kliniek is onderscheid tussen stalruimten voor onderzoek en stalruimten voor onderwijs. De stallen waar de dieren voor onderwijs staan, zijn extra ruim opgezet, zoals de grup- en de openfrontstal. Voor de dieren voor onderzoek zijn steeds twee identieke stallen naast elkaar gebouwd: de ene voor de proefgroep en de andere voor de controlegroep.

'Soms was het lastig om de juiste keuze te maken', vertelt Vos over de stalinrichting. 'Onderwijs en onderzoek vragen om praktische, maar soms van de praktijk afwijkende keuzes in het stalontwerp. Voorbeelden zijn de grote ruimte achter het voerhek in de openfrontstal en de keus voor een grupstal. Maar een praktische oplossing is economisch gezien niet altijd de beste keus. Daarbij komt dat we hoge eisen stellen aan dierwelzijn. Daarin heeft de faculteit een voorbeeldfunctie voor studenten en de maatschappij. Door de diverse doelstellingen is de kliniek eigenlijk een intensief en ineffectief bedrijf tegelijk.' Over

de kosten per koe per plaats laat Vos niets los. Het grote aantal diervverzorgers en kliniekassistenten, zo'n vijftien, naast studenten, docenten en onderzoekers, geeft een beeld van de inefficiënte, maar voor deze bedrijfsvoering noodzakelijke ondersteuning. Door de vele van elkaar afgesloten stallen is bijvoorbeeld 'even voeren' niet mogelijk. 'Omdat de stal arbeidsintensief is, hebben we wat geautomatiseerd kan worden ook geautomatiseerd, zoals de mestrobot', zegt Vos.

Konijnenhok voor teken

'De nieuwe kliniek is kleiner en efficiënter ingedeeld dan de oorspronkelijke', beschrijft Vos. Het maatwerk drukte op de kosten, toch is de kliniek 160 meter lang en 80 meter breed. Het gebouw, voorzien van hygiënesluizen met douches, herbergt een openfrontstal met twee gedeelten van dertig ligboxen (0+2+0) die van elkaar te scheiden zijn. Hier staan de dieren waarop studenten hun kennis en handvaardigheden in de praktijk kunnen oefenen, zoals rectaal onderzoek en echografietraining. In het midden van de openfrontstal staat een 2 x 4-visgraatmelkput. De grupstal

in het onderwijsgedeelte met 4 x 8 standplaatsen trekt de aandacht. 'Door een grupstal hebben we ruimte om de dieren heen. Dit is praktisch, omdat in ons onderwijssysteem het uitvoeren van klinisch onderzoek centraal staat', verklaart Vos.

Naast onderwijsstallen zijn er ook stallen ingericht voor onderzoek. De onderzoeksstallen hebben een extra hygiënesluis, waar de bezoeker nog eens van pak moet wisselen. Bovendien is het complex omsingeld door een hek om ongezien in- en uitlopen te voorkomen.

Het stalklimaat, behalve in de openfrontstal, wordt geregeld met een mechanisch ventilatiesysteem. In enkele onderwijsruimten kunnen de deuren of delen ervan voor frisse lucht open. Doordat er voor onderzoek en onderwijs veel kleine compartimenten binnen een stal zijn gebouwd, zijn deze niet allemaal voorzien van natuurlijke ventilatie. Bovendien moeten bepaalde onderzoeksruiden juist van de buitenlucht worden afgesloten, zoals klimaatproefstallen en de stallen voor tekenonderzoek. In het onderwijsgedeelte hebben de stallen geluidswerende plafonds, zodat het galmen de les niet verstoort.

Peter Vos: 'Er is een grote vraag naar diergezondheidsadviseurs'

Ieder jaar starten 225 studenten de studie Diergeneeskunde, waarvan er 75 tot dierenarts voor grote landbouwhuisdieren worden opgeleid. Jaarlijks studeren er 65 af. Met dit aantal afgestudeerden stemt de faculteit het aanbod af op de vraag uit de markt naar veeartsen. Praktijkgericht onderwijs en onderzoek zijn in de nieuwe stal nauw met elkaar verbonden. Hiermee wil de faculteit inspelen op een veranderende markt. 'Er is een grote vraag naar adviseurs op het ge-

bied van diergezondheid en -welzijn op koppelniveau', constateert Vos. 'De opleiding voorziet studenten van klinische, basale kennis van landbouwhuisdieren, zodat ze afstuderen als allround dierenartsen met een objectieve en kritische blik op de bedrijfsvoering van een veehouder. De nieuwe generatie dierenartsen levert een professioneel advies dat nodig is voor het nemen van beslissingen in de bedrijfsvoering op het melkveebedrijf.'

In de groene ruimte worden instrumenten ontsmet en is de apotheek gehuisvest

De kliniek herbergt straks twee stieren voor onderwijsdoeleinden

Groepshuisvesting voor kalveren of andere kleine herkauwers

Grote stallen voor individuele huisvesting van zieke of moeilijk ter been zijnde dieren

Grupstal voor onderzoek met de mogelijkheid individueel te voeren

Meetobservatieruimte voor huisvesting van koeien voorzien van instrumenten

Studenten kunnen koeien op verschillende manieren vastbinden en bekijken

De openfrontstal met 2x30 plaatsen die van elkaar gescheiden kunnen worden

In de operatieruimte kunnen studenten dieren nader onderzoeken

Andere extra's ten opzichte van een reguliere stal zijn een weegplateau en het tanklokaal met twee melktanks om schone melk van afwijkende melk te kunnen scheiden. Het euthanasiegedeelte, het tekenopvanggootje rondom twee onderzoeksstallen, twee stierenboxen, klimaatstallen voor infectieproeven, een ruimte met konijnen om teken te 'bewaren', een operatieruimte, practicumruimten, slaapplekken en een aantal computerruimten voor studenten geven

de bijzondere functies van de kliniek weer. Eveneens bijzonder zijn de intensieve kleinschalige onderzoeken. In de meetobservatieruimte bijvoorbeeld kunnen onderzoekers rond het afkalven de hormoon gereguleerde baarmoedersamentrekkingen van vijf koeien bestuderen. Hiervoor opereert de dierenarts de koeien op dag 260 van de dracht en voorziet ze van instrumenten, zoals elektroden op de baarmoeder. De snoeren van

de instrumenten worden achter de koe langs naar het aangrenzende computerlokaal geleid. Daar worden de gegevens geregistreerd, geanalyseerd en bewaard. Ook zijn er aparte stallen voor kalveren en jongvee. Zo staat er een experiment met pinken op de rol dat het effect van vetzuren op de kwaliteit van eicellen onderzoekt. |

➔ Op de website van Veeteelt is een filmpje te zien van de nieuwe stal: www.veeteelt.nl